

наша СЛОВА

Не пакідайце ж мовы нашай беларускай, каб не ўмёрлі!
ФРАНЦІШАК БАГУШЭВІЧ

Газета выходзіць з сакавіка 1990 года

№ 8 (1003) 23 ЛЮТАГА 2011 г.

Заява Сакратарыяту ТБМ з нагоды Міжнароднага дня роднай мовы

Дарамія сябры!

21 лютага міжнародная супольнасць штогод адзначае дзень Роднай мовы. Мы звяртаемся да ўсіх грамадзян Беларусі, а таксама прыхільнікаў Беларушчыны за мяжой з просьбай выказаць у гэты дзень сваю падтрымку жывому беларускаму словам.

Давайце ў гэты дзень публічна прайвім сваё шанаванне да старажытнай, тысячагадовай беларускай мовы, дзяржаўнай мовы Вялікага Княства Літоўскага, мовы трох Статутаў ВКЛ, мовы Максіма Багдановіча, Янкі Купалы, Якуба Коласа, Уладзіміра Караткевіча і Васіля Быкава.

Мы заклікаем Вас прыняць удзел у IV Усебеларускай дыктоўцы, хораша, з усмешкай на вуснах прамаўляць па-беларуску ў сям'і, на працы, у дзяржаўным транспарце, у крамах і навучальных установах. Запаўняйце па-беларуску розныя бланкі, квіткі, афіцыйныя паперы, анкеты і аптычныя лісты. Дашице знаёмым і сваякам напісаныя па-беларуску ліст, паштоўку, тэлеграму, смс ці паведамленне па электроннай пошце.

Любіце родную мову - яна дасканалая і прыгожая!

Принята на паседжанні Сакратарыята ТБМ 17 лютага 2011 года.

Свята роднай мовы ў Берасці

Сёлета, з 19-га па 21-га лютага, у Берасці ўпершыню адзначаўся Міжнародны дзень роднай мовы.

Святкаванні ладзіла грамадская кампанія «Будзьма!» разам з Абласным грамадска-культурным цэнтрам.

Першы дзень святкавання, які адбыўся ў суботу, 19 лютага быў цалкам музычны. Перад берасцейцамі выступіў гарадскі ансамбль народнай песні «КупАвшка» і фольклурт «Ветах».

Арганізатор мерапрыемстваў, Зміцер Назараў, паведаміў, што цалкам задаволены:

- Мерапрыемства атрымалася праста выдатнае. Лепей чым я ўяўляў сябе. Людзі адгукнуліся, людзі прыйшли. Мне вельмі прыемна, што ў Берасці свядомае грамадства існуе і будзе множыцца. Я буду рабіць усялякія цікавыя імпрэзы, каб гэтае грамадства вы-ходзіла з цемры, каб людзі яго бачылі. Мэтага гэтага мерапрыемства - звярнуць увагу на тое, што беларускасць можа быць мод-

най, і гэта прыгожа.

20 лютага перад берасцейцамі выступілі паэты Зінаіда Дудзюк, Мікола Пракаповіч, Віталь Рыжкоў, пасля

чаго адбылася канцэрт-презентацыя новага альбома «Ніткі» Таццяны Беланогай.

Зміцер Кісель,
Радыё Рацыя.

З юбілеем, Лідзія Сымонаўна

Лідзія Сымонаўна (Сямёнаўна) САВІК (нар. 1 сакавіка 1936, в. Камуна Любанская р-на Слуцкай акругі, цяпер Менская вобл.) — беларускі літаратуразнавец, крытык. Кандыдат філалагічных навук (1977).

Нарадзілася ў сялянскай сям'і. Бацькі Адам Васілевіч і Алена Піліпаўна Адзярыхі, разам з Эмануілам Модзінім, Цімафеем Смірновым і інш., былі арганізаторамі камунy (в. Камуна) на Мар’інскім балоце над р. Арэсай. У першыя дні Вялікай Айчыннай вайны бацька пайшоў на фронт, загінуў у 1941 г. пад Москвой. Камуну спалілі немцы, маці з двума дзецьмі, Лідай і Ірынай, заходзілася ў партызанскім атрадзе «Камсамолец» брыгады імя Панамарэнкі, была сувязной, потым — у гаспадарчым звязе. Пасля вызвалення Беларусі жылі ў Любани. Потым, у сувязі з пераводам айчыма Сымона Шыкунова па працы і пераездам сям'і, Ліда жыла ў Барысаве, Заслаўі, Дзяржынску.

Працавала піянэрважайтай у Вязанскай школе Дзяржынскага раёна (1954-1955), у Дзяржынскай школе № 1 (1955-1959), у 1959 пераехала ў Менск, працавала ў Менскай школе № 62. Скончыла філалагічны факультэт БДУ (1962), Інстытут удасканалення настаўнікай (1964), аспірантуру. Працавала ў Цэнтральнай бібліятэцы імя Я. Коласа АН БССР (1966—1978). У 1977 абараніла кандыдацкую дысертацию па проблемах сучаснай беларускай літаратуры. З 1978 працуе ў Інстытуце літаратуры імя Янкі Купалы АН БССР, малодшым, затым старшым навуковым супрацоўнікам, адначасова з 1982 у Беларускім універсітэце культуры. Выкладала ў ВНУ беларускую літаратуру, чытала специфічныя курсы пра творчасць рэпрэсаваных і эмігранцікіх пісьменнікаў. З 1992 — дацэнт Беларускага ўніверсітэта культуры, чытае курс лекцый па сучаснай беларускай літаратуры. Сябір Саюза беларускіх пісьменнікаў (з 1992). Адна з арганізатораў і сакратар Рады Згуртавання беларусаў свету «Бацькаўшчына», член Міжнароднай асацыяцыі беларусістай. Сакратар секцыі крытыкі Саюза беларускіх пісьменнікаў, старшыня камісіі па вяртанні спадчыны беларускіх пісьменнікаў.

Муж — М. П. Савік,

навуковец-кібернетyk. Літаратурнай дзейнасцю займаецца з 1970-х г. Дэбютавала ў друку артыкулам «Сучасная беларуская проза» (1974). Кірунак наўкавай дзейнасці — праблемы развіцця беларускай літаратуры 20 ст. Ат-рымала дазвол на працу ў архівах КДБ, сабрала дакладныя звесткі пра лёс рэпрэсаваных беларускіх пісьменнікаў і празаікі. Даследавае эмігранцкую беларускую літаратуру, збрала матэрыялы пра жыццё і дзейнасць вядомых беларусаў у Францыі, Германіі і ЗША.

Выдала творы рэпрэсаваных пісьменнікаў Я. Нёманскага «Творы» (1984), С. Баранавых «Новая дарога» (1989), Б. Мікуліча «Аповесць дlia сябя» (1993) і інш. Даследавае таксама эмігранцкую беларускую літаратуру. Апублікавала нарысы жыцця і творчасці Н. Арсеневай, М. Сяднёва, У. Дудзіцкага, Хв. Ільшэвіча, У. Случанскага. Аўтар шматлікіх артыкулаў і рэцензій пра творчасць сучасных аўтараў В. Быка, Я. Брыля, І. Шамякіна, С. Грахоўскага, А. Марціновіча, А. Кудраўца, Я. Сіпакова, В. Карамазава, А. Жука, В. Іпатавай, М. Гіля, а таксама пайшоўшых з жыцця — І. Мележа, У. Караткевіча, А. Асіпенкі, Б. Сачанкі, Я. Скрыгана, Л. Геніш.

Аўтар манаграфій «Адчuvанне часу», «Пад мірным небам Бацькаўшчыны», «Каб не астыла цяпло зямлі», сяуётар кніг «Беларуская пісьменнікі і літаратуры працэс 20-30-х гадоў» (1985), «Сыны і пасынкі Беларусі» (1996), «Гістарычныя шляхи беларускай нацыі і дзяржавы» (2001), «Культура беларускага замежжа» і інш. Выдала кнігу „Космас беларуса“: жыццяпіс Б. У. Кіта, асветніка, вучонага, патрыёта. — Мінск. 1996. 381 с; 2 выд. — Мн., 1998. 449 с.;

Пакліканыя. Літаратурна беларускага замежжа. — Мінск. 2001. 478 с.

Адна між замкам: Літаратурны партрэт Вольгі Іпатай. — Мінск. 2003. 165 с.

міка Міжнароднай акадэміі астранаўтыкі. Аўтар шэрагу даследаванняў пра творчасць беларускіх пісьменнікаў-эмігрантаў, напр. «Пакліканыя: літаратура беларускага замежжа» (2001). Аўтар звыш 100 артыкулаў і рэцензій, 230 энцыклапедычных артыкуалаў. Друкуюцца на старонках рэспубліканскіх перыядычных выданняў.

Актыўны сябар ТБМ.

Выбраныя творы:
Праблемы сучаснай беларускай «вясковай» прозы. (Агульны агляд мастацкай і крытычнай літаратуры) // Кніга, бібліотечное дело и біблиография в Белоруссии. — Мінск. 1974. С. 179—194;

Проблемы современай белорусской «деревенской» прозы. (10.01.03) Авто-реферат диссертации на соискание ученои степени кандидата филологических наук /АН БССР Институт литературы им. Янкі Купалы/. — Минск. 1977. 21 с.;

Адчuvанне часу. Тэма вёскі ў сучаснай беларускай прозе. — Мінск. 1981;

Каб не астыла цяпло зямлі. Беларуская проза 70-пачатку 80-х гг.). — Мінск. 1984;

Пад мірным небам Бацькаўшчыны. Нарыс творчасці Барыса Сачанкі. — Мінск. 1986. 120 с.

Вяртанне. Жыццяпіс Барыса Уладзіміравіча Кіта. — Мінск. 1993. 75 с.;

Космас беларуса. Жыццяпіс Барыса Уладзіміравіча Кіта, асветніка, вучонага, патрыёта. — Мінск. 1996. 381 с; 2 выд. — Мн., 1998. 449 с.;

Пакліканыя. Літаратурна беларускага замежжа. — Мінск. 2001. 478 с.

Адна між замкам: Літаратурны партрэт Вольгі Іпатай. — Мінск. 2003. 165 с.

ISSN 2073-7033

9 772 073 703 003 >

4-я Агульнанацыянальная дыктоўка ў Магілёве

Больш за семдзесят магілёўцаў 20 лютага ўзялі ўдзел у напісанні агульнабеларускай дыктоўкі, прымеркаванай да Міжнароднага дня роднай мовы.

У чацвёрты раз яе арганізавала гарадская суполка Таварыства беларускай мовы і клуб “Натхненне”. Эсэ Максіма Багдановіча “Хто мы такі?” рупліўцы беларускай мовы пісалі ў Палацы культуры вобласці. Тэкс начытваля настаўніца магілёўскай гімназіі №1 Ганна Бандарэнка.

Беларускую дыктоўку разам пісалі дзеци малодшых класаў і пенсіянеры. Шмат моладзі. Активісты палітычных партый, грамадскіх арганізацый і проста неабыкавыя да стану мовы людзі.

Дыктоўка збірае неабыкавых людзей да беларушчыны. Усіх іх аб'ядноўвае пацана да роднай мовы. Дыктоўка – гэта безумоўна падзея. Яе напісанне для Магілёва ўжо традыцыя. Людзям сталага веку хочацца ўзнавіць у памяці свае школьнія, студэнцкія гады, а малым дзесяцям даведацца, што ж гэта такое – пісаць тэксты па беларуску, - адзначае старшыня суполкі ТБМ Алег Дзячкоў.

Сёлетня дыктоўку шырока афінансавалася ў дзіржаваўных СМИ. Напярэдадні старшыня Магілёўскага гарвыканкаму Станіслаў Барадаўка павіншаваў па-беларуску магілёўцаў з Днём роднай мовы. Віншаванне кіраўнік гарадской вертыкалі скончыў словамі “Са святам!”.

Ці ёсьць святам у Беларусі ўся светны День роднай мовы? Руплівец беларушчыны, удзельнік дыктоўкі Міхась Булавацкі не адразу

адказвае – задумваецца:

- Калі гэты дзень яшчэ на стаў святам то ён абавязковая ім стане. Цяпер гэта крыху сумнае свята. Калі з мовай усё ў парадку, мы гэты дзень не заўажаем. Калі ж не ўсё ў парадку, то мы адзначаем гэтае свята мовы. Таму яно і сумнае.

Пісаў дыктоўку і былы кандыдат на прэзідэнцтва ад партыі БНФ Рыгор Каствесёў.

Для яго Дзень роднай мовы – свята.

- Для ўсяе Беларусі гэты дзень пакуль не з'яўляецца святам – да жалю. Кожны з нас, хто напрыклад сёняння прыйшоў на дыктоўку, рабіць свой унёсак, каб сітуацыя з мовай палепшала. Я веру, што лепшыя часы для беларускай мовы прыйдуць. Лепшыя часы і абавязкова надыдуць.

Дыктоўку пісалі больш за гадзіну. Амаль усе ўдзельнікі здалі яе на праверку. Вынікі, паабяцалі арганізаторы, стануць вядомымі цягам тыдня.

Наши кар.

На здымках: 1. Дыктоўку чытае Ганна Бандарэнка; 2. Дыктоўку пішуць старыя і малыя.

Мовазнаўчы досвед

Котка, кошка. “Цырымонія перадачы ключоў прайшла вельмі ўрачыста. Гучалі вітальніны прамовы і добрыя пажаданні. Па стараўнічай традыцыі першай у дом запусцілі **котку**”. (Звязда. 21 кастрычніка 2010 года. С. 1. “Дом для вялікай сям’і”).

У слоўніках літаратурнай мовы падаеща толькі другое слова з значэннем ‘самка ката’. Структура слова **кошка** не надта выразная: фінал **-ка** паказвае на жаночы род (як і **кач-ка**; **параўн.** **качар**), а корань **кош-** не мае дакладнага тлумачэння (лічыцца магчымым утварэнне **адком**, памяншальнае, аналагічна **Мбша** ад **Мбрэя**) (Макс Фасмер. Этимологічны слоўнік рускага языка. Т. 2. Москва, 1967, с. 360).

Слова вядомае стараславянскай мове: **котъка** (там-сама). Зафіксаванае яно і ў “Тлумачальным слоўніку беларускай мовы” (Т. 2, с. 717: Котка вылезла з-пад прыпека. Бядуля), бытую ў маўленні жыхароў усходу Беларусі, трапіла і ў слоўнік Т. Сцяшковіч. **Котка** – слова досьць выраз-

най будовы, як і **акаціца** ‘нарадзіць кацянят’. Зазначым, слова **кошка** мае шмат значэнняў: ‘жалезныя шыбы ў абудку (для падымання на слупы, мачты)’, ‘невялікі якар’; ‘раменны бізун’, ‘вілы для гною’, ‘матыка’, ‘трыбы пеўнік страчаты’ і іншыя.

Усё згаданае дазваляе лічыць форму **котка** варыянтам літаратурнага **кошка**. Без кваліфікацыі яго як дыялектнае.

Сумоўе, гутарка, размова, камунікаванне, субяседаванне. “Наш апошні іспыт, сумоўе з начальствам... – “А што даў вам камсамол?” А той, простая душа, толькі паціснёт плячыма: “Што даў? Ды нічога не даў”. – Адзінка па сумоўі...” (Маладосці. 2010. №7. С. 18, 19).

“Часопіс прапануе, каб у час працы з матэрыяламі на сумоўі дзеци, падлёткі адчуваці сваю прыналежнасць да роднай зямлі, успрынялі сябе яе творчай часцінкай”. (Роднае слова. 2000. № 6. С. 4.)

Сумоўе – утварэнне ад мовіць. Яго значэнне – і ў сінониміах **размова, гутарка**,

камунікаванне. У расійскай мове адпаведнікам ёсьць слова **беседа**. «Русско-белорускі слоўнік» (1993, т. 1, с. 93) падае: “Беседа 1. (разговор) гутарка, размова; 2. обл. (вечеринка, пирушка) бяседа”.

Слова “**субяседаванне**”, якое бачым у некаторых аўвестках для аўтографентаў, – гэта штучнае пазычанне з былога ўсесаюзнага стандарта, якое ў беларускай мове – яе вытворнае ад “**бяседа**” – мае зусім іншую матывацію (адпавядае расійскаму **пірушка, вечерінка**) і значыць ‘**баляванне**’, ‘**банкетаванне**’, ‘**выпіўка**’.

Таму натуральным адпаведнікам ёсьць звычайнае часта карыстанае ў сучасным нацыянальным друку слова **сумоўе**. Яго структура і значэнне выразна выяўляюцца ў марфемным складзе: корань **-моў-** (той, што і ў словах **мовіць, мова**), прыстаўка **су-** перадае значэнне сумеснасці (параўнайце: **супраца, суседзі**), суфікс **-ц-**, канчатак **-э**: **су-моў-ј-э**. А ўдзельнікі сумоўя – гэта **сумоўнікі, суразмоўнікі, суразмоўцы**.

Мова не драбяза

Радуюся, гледзячы на маладых дзяўчат і хлопцаў, у вуснах якіх ажывае наша мова, прадзіраеца-прарастасе праз мову чужацкую, як бы праз асфальт, паасткімі суфіксамі, слоў, словазлучэнням, сказаў... І вось – праходзіць пэўны час, чалавек дасягнёт стану, калі нібыта ўжо можа амаль вольна размаўляць, і задаволены супыніеца ў гэтым развіцці. А як супыніеца, то адразу і палеза тое ранеўшае. Яму падказваюць: **не наши канчатак – ат, драбяза!** Слова не з нашай мовы – ат, драбяза! А там ужо і мовай перастае карыстацца, – ужо ж даказаў, што можа авалодаць ёю. На нейкіх моўных святах-парадах – там са сваёй мовай, а для “бытавухі” звыклай расейскай. Драбяза!

Вось карэспандэнт “Белсату” бярэ інтэрвю ў хлопца, што ўдзельнічаў у “Беларускім пяціборстве”. Хлопец добра што развязак матэматычнай задачы напісаў па беларуску, зрабіўши ...наццаць моўных памылак, а размаўляць, тым болей перад відэакамерай, не атрымліваеца (хаць мае адноўлекавая адзнакі ў школе па беларускай і рускіх мовах). Таму, прамуччыўшыся з першыми трывма беларускімі словамі, пераходзіць на расейскую. І карэспандэнт “Белсату” (!!) пачынае задаваць яму пытанні па-расейску. “Што ж гэта вы?!” – выказаў я здзіўленне. – “Ды ён жа па-руски...” “Ён ужо няхай, бо ў яго выбару няма (пакуль няма), а ты ж навошта паддаешся. Ён жа тваю беларускую цудоўную разумее.” Яшчэ адзін знаёмы,

размаўляе па-беларуску. Усё бобра, але канчатак... “на лаўке”, “на фізікі”, “у руке”... Падказваю, які правільна. “Я ведаю. – пагаджаеца ён. – Але тут па інэрцый выскоквае, усё жыццё так гаварыў, прывык. Што тут зробіш? – “Зрабіць можна. – пярэчу я, – Есць стандартны метадычны прыём для такіх выпадкаў. Напіши на паперы чырвоным некалькі такіх слоў: **на рацэ, у знамозе, пры беразе, на лаўцы, няхай** гэта паперка паляживъць перад вачымі на стале колькі тыдняў. Не заўважыш, як тыя канчаткі прыжывуцца ў твай маўленні.” Сустракаю праз месяц. Знаў тыя ж проблемы ў мове. Цікаўлюся: “Ці зрабіў, як я казаў?” – “Ай, – махае ён рукой, – драбяза!”

Ці вось яшчэ выпадак. У Магілёве вырашылі стварыць свой слоўнік. Аб’явілі конкурс, стварылі журы. У журы ўключылі двух вядомых не толькі ў Магілёве гісторыкаў, дацэнтаў універсітэтаў, якія зрабілі немалы ўнёсак у гісторычную наўку нашай краіны, і якія валодаюць і актыўна карыстаюцца мовай (што для беларускіх гісторыкаў павінна быць нормай). 115 слоўнік паступіла на конкурс. Два ці тры было на беларускай мове, але слабаваты. Астатнія былі на рускай мове і таксама не вельмі падыходзілі для слоўніка старажытнага беларускага горада. Тут бы гэтым двум спахапіцца, пераканацца асташтніх журыстаў, што ўдалага варыянту няма і трэба падоўжыць конкурс менавіта для беларускамоўных варыянтаў. Не, пагадзіліся на

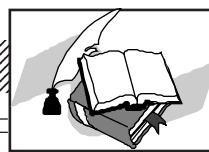
няўдалы рускамоўны. Ну пракалоліся хлопцы. З кім не бывае. Ім бы ў адказ на крытыку, якая распачалася, павініца і зрабіць засечкі на будучыню. Але ў кожным з нас жыве вясковае: калі не атрымліваеца адбіца ад крытыкі, дык хана б прыўменышыць значэнне сваёй памылкі. Ат, драбяза. Гаварыма, і драбяза. Але гаварыць ёсьць пра што. Бо калі ў нас родная мова будзе толькі мовай для святаў і парадаў і не стане мовай той самай драбязы, мовай будняў, тады нічога ў нас з гэтай мовай не атрымаеца. І тады няма чаго валаводзіцца з ёю.

З дробязы складаеца амаль усё наша жыццё. Падзеі ѹстотныя адбываюцца рэдка і з-за гэтай рэдкасці запамінаюцца. Астатнія – драбязі. І ў гэтых дробязіх вызначаеца чалавек. Давайце думаць пра мову дробязы.

... Зайшоў раздрукаваць дыпломы для пераможцаў пяціборства. Хлопец, у якога заказаў такую паслугу, – мой добры знаёмы, сябра ТБМ, валодае і карыстаецца мовай. Менавіта таму і звяртаюся да яго па паслугі, бо трэба ж даваць зарабляць сваім. Ён выслушала, што патрабуеца і запісаў для сябе “выполнить на фотобумаге”. Я здзіўлена пе-рапытваю: “Чаму не “выка-наць на фотапаперы?”” – “Ай, спадар Міхась, не звяртайце ўвагі. Драбяза!..”

Кепска, калі мова становіцца драбязой.

**Міхась Булавацкі,
г. Магілёў.**

Абараніць Скарыну ад Курэйчыка

Грамадскіе аўяднанні

Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скаріны
220034, г. Мінск вул. Румянцава, 13, тэл. 213-43-52, 284-85-11, раздаковы рэдактор
№ 3015741233011 у адд. №539 ААТ Белінвестбанка", г. Мінск, код 739

31 студзеня 2011 г. № 7

Сп. П. П. Латушку,
Міністру культуры Рэспублікі Беларусь
220004, г. Мінск,
пр. Пераможца, 11

Шаноўны Павел Паўлавіч!

Паводле беларускіх СМИ ў Міністэрства культуры пададзены сцэнар фільма Андрэя Курэйчыка пра Францішка Скаріну, у якім адзін з сімвалаў беларускай нацыі можа быць паказаны п'яніцам, бабікам і хапугам. Мы ўжо праходзілі гэта ў савецкія часы, калі першую святую Беларускай зямлі Ефрасінню Полацкую паказвалі вельмі адмоўна.

Курэйчык з радасцю паведамляе, што хоча зляпіць пад імем Скаріны, нешта падобнае на Марка Цукенберга (заснавальніка Facebook) ці Стыва Джобса (кіраўніка Apple). Можа гэта і добрая людзі, але пры чым тут Скаріна?

Нідзе ў гісторычных кропінках няма ні слова пра заганы Скаріны, затое ёсьць мноства сведчанняў пра складаны лёс першадрукара і складаную эпоху, дзе хопіць сюжэтаву не на адну серыю і не на адзін серыял.

Дарэчы, цікава, з якім акцэнтам будзе размаўляць Скаріна, з маскоўскім ці ніжагородскім? Мяркуючы па інтэрв'ю, спадар Курэйчык не абіяжаны клопатам пра беларускую мову, і хутчэй за ўсё сцэнар расейскамоўны.

Прашу звярнуць увагу на гэты "твор" і падумаць, ці варта ўкладаць дзяржаўную грошы ў дыскрэдытацю нашага нацыянальнага генія. Магчыма, гэта той выпадак, дзе маральная цензура да месца.

Старшыня ГА "ТБМ імя Ф. Скаріны"

А. Трусаў.

Дадатак.

Скорина Курейчика любіт «бухнуть»

Аўтар: Мария МАЛЕВИЧ | 25 студзеня 2011 г. 12:52 | Каментары (0). Сайт "Народнай волі".

Драматург Андрей Курейчик передал сценарий национального кинопроекта «Скорина» министру культуры. В интерпретации нашего современника образ белорусского первопечатника вышел далеко не ангельским.

Прогноз относительно судьбы сценария делать пока трудно. Сценарий «Скорина» — художественное исследование творческого и жизненного пути основателя восточнославянского книгопечатания, ученого, гуманиста, просветителя, уроженца Полоцка Франциска Скорины. Это современная историко-биографическая драма.

Не смотря на легендарное прошлое, Скорина в сценарии Курейчика не совсем похож на привычного персонажа из школьных учебников.

«Я терпеть не могу «сладенькие», «ура-патриотичные» фильмы про известных людей, где они святые ангелы. У меня Скорина не абстрактный «просветитель», а человек, раздиаемый противоречиями, — делится задумкой драматурга. — Он может и «бухнуть», и ругнуться, и совершил ошибки. Любит женщин. Ищет больших денег. Он человек во всех его красивых и некрасивых поступках. Но человек с принципами и глубокой любовью к своей родине. Это Марк Цукенберг (основатель Facebook) или Стив Джобс (глава Apple) своего времени. Человек, который пытается внедрить ноу-хау в стране со средневековой логикой. Естественно, это вызывает конфликт с обществом. И Скорина вынужден эмигрировать и умереть на чужбине — в Праге, работая придворным садовником».

МИНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

Проспект Пераможца, 11, 220004, г. Мінск

Тэлефон (017) 203 75 74
Факс (017) 203 90 45

e-mail: ministerstvo@kultura.by

4.02.2011 № 01-17/631/4
На № 7 ад 31.01.2011

МИНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРЫ
РЕСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

Проспект Победителей, 11, 220004, г. Минск

Тэлефон (017) 203 75 74
Факс (017) 203 90 45

e-mail: ministerstvo@kultura.by

Старшыня грамадскага аўяднання
«Таварыства беларускай мовы
імя Францішка Скаріны»
Трусаў А.А.

Аб разглядзе просьбы

Паважаны Алег Анатольевіч!

У адказ на Ваш ліст ад 31.01.2011 г. № 7 паведамляем наступнае.
Безумоўна, Франціск Скаріна сапраўды з'яўляецца адным з сімвалаў беларускай нацыі.

Да яго неабходна ставіцца з вялікай павагай, памяць аб ім павінна захоўвацца ў стагоддзях.

Таксама інфармуем пра тое, што ў Міністэрства культуры ўказаны Вамі сцэнарый А. Курэйчыка не паступаў. У выпадку прыняція рацэння аб пастаноўцы дадзенага праекта сцэнарый будзе разгледжаны Экспертным саветам па кінематографіі. Пры неабходнасці магчыма правядзенне навуковай экспертызы.

Дзякуем Вам за клопат і павагу да нашай беларускай спадчыны.

З павагай,

Першы намеснік Міністра

У.М. Карабчэўскі.

4-я Агульнацыянальная дыктоўка стартавала на Гарадзеншчыне

19-20 лютага стартавала 4-я Агульнацыянальная дыктоўка на Гарадзеншчыне.

19 лютага дыктоўка прышла ў чытальнай зале гарадской бібліятэкі г. Бярозаўкі Лідскага раёна. На дыктоўку сабралася 10 чалавек. Пісалі празічны тэкст паводле У. Каараткевіча "Беларусы - гэта мы" і верш М. Багдановіча. Празічны тэкст быў падабраны і рэкамендаваны аддзелам адукцыі Лідскага райвыканкаму. Лепшыя вынікі паказаў старшыня Бярозаўскай гарадской арганізацыі ТБМ Сяргей Дычок. На другім месцы Дамініка Трафімчык і Рэгіна Дычок.

19 лютага дыктоўку пісалі і ў в. Дварэц Дзятлаўскага раёна. Тут таксама сабралася 10 чалавек, у асноўным вучні мясцовай школы. Малодшыя дзеці пісалі празічны тэкст паводле М. Багдановіча, старэйшыя - і празічны тэкст, і верш. Дыктоўкі перададзены для праверкі ў Ліду.

20 лютага для напісання 4-й Агульнацыянальной дыктоўкі людзі сабраліся ў чытальнай зале Цэнтральнай раённай бібліятэцы імя Янкі Купалы горада Ліды. Прыйшло 15 чалавек. Пісалі, як і ў Бярозаўцы, празічны тэкст па У. Каараткевічу і верш М. Багдановіча. Найлепшыя вынікі паказала Наталля Ляўковіч з Дварца і студэнткі Лідскага каледжа Надзея Анацкая, Вольга Урбановіч і Івона Тарасюк. Але прайграўшых не было, а было адчуванне нацыянальной еднасці, хоць на сёння.

IV Агульнацыянальная дыктоўка

1 этап
МАКСІМ БАГДАНОВІЧ
БЕЛАРУСЬ РОДНАЯ МАВІЧА ЯСНАЯ
МАМА ДВАРЭЦ, АВАНГАРДНАЯ ЗІНА.

Бацькі прыводзілі на дыктоўку і дзяцей-дашкольнікаў. Пяцігадовы хлопчык Дзяніс адлеў напісаць "Максім Багдановіч" і яшчэ колькі слоў, а потым намаляваў машины пад бел-чырвона-белым сцягам. Адзнака "выдатна".

Наші кар.

На здымках: падчас дыктоўкі ў Бярозаўцы, Дварэцы і Лідзе.

Адновім касцёл Святога Ксаверыя!

У гісторычным цэнтры Магілёва не будзе ўзвядзіца офісны будынак, што пакіне магчымасць аднаўлення касцёла Св. Ксаверыя. Магілёўскае ТБМ адстаяла магчымасць рэгенерацыі помніка архітэктуры 18 стагоддзя.

16 лютага Магілёўскі гарадскі выканаўчы камітэт прыняў рашэнне адмовіць СЗАТ "Сервалюкс" у правядзенні праектна-вышукальніцкіх работ па аўтакце "Адміністрацыйны цэнтр у раёне Музея дзекабрыстаў па вуліцы Першамайскай". Падставай для такога рашэння паслужыў Пратакол паседжання працоўнай групы па падвядзенні вынікаў грамадскага абмеркавання.

Грамадская абмеркаванне будаўніцтва офіса СЗАТ "Сервалюкс" у гісторычным цэнтры, праведзеное напрыканцы 2010 г., дазволіла далучыцца да вырашэння гэтага важнага горадабудаўнічага пытання шырокім колам грамадства: дзяржаўным службоўцам, прафесійным архітэктарам, гісторыкам, дзеячам культурнай сферы, журналістам і шараговым магілёўцам.

У грамадзян было магчымасць выказаць свае меркаванні на старонках мясцовай прэсы, на гарадскім інтэрнэт-партале [tutcity.by](#), а таксама ў пісьмовым выглядзе пакінуць іх у гарыканкаме ці даслаць

рэцыянальнага будынка ў гісторычнай частцы горада Магілёва. Пазіцыю Магілёўскага ТБМ прадстаўляў яго старшыня Алег Дзячкоў.

Паводле А. Дзячкоў, ансабль сённяшніх Тэатральнай плошчы можа быць арганічна дапоўнены толькі пры аднаўленні касцёла Св. Ксаверыя (з выкарыстаннем гэтага збудавання пад канцэртную залу і музейную экспазіцыю ў сутарэннях) і будынка былога гасцініцы "Францыя", які таксама павінен выконваць культурна-асветніцкія функцыі. Пабудова адміністрацыйнага будынка на згаданай тэрыторыі недапушчальна, таму што яна пару-

каванні як асобных сябраў рабочай групы, так і вынікі грамадскага апытаўніцтва.

Дарэчы, у снежні 2010 г., у актавай зале Магілёўскага абласнога краязнаўчага музея адбылася сустрэча з старшынём ГА "Беларуское добрыя навыкі па професіі ён пераехаў у Пецярбург, дзе здаў экзамены за 4 класы і паступіў вучыцца ў электратэхнічную вучэльню, якую закончыў у 1912 годзе і атрымаў працу на піцерскай тэлефоннай станцыі ў якасці старэйшага назіральніка. Там і працеваў да 1917 года, а пад час рэвалюцыі пераехаў у Вільню, адкуль была яго жонка.

У Вільні працеваў па спецыяльнасці – займеў пасаду начальніка тэлефонна-тэлеграфнай станцыі. Там жа, у Вільні, уключыўшы ў беларускі нацыянальны рух, які тут бурліў. У снежні 1917 г. Фабіян удзельнічаў у I Усебеларускім з'ездзе ў Менску, у 1918-1921 г. дзейнічаў у Радзе БНР, а ў 1919 г. яго абраў старшынём Беларускага нацыянальнага камітэта. Ён удзельнічаў у Беларускім з'ездзе Віленшчыны і Гарадзеншчыны ў чэрвені 1919 г., увайшоў у Цэнтральную Беларускую раду Віленшчыны і Гарадзеншчыны. Быў сябрам Таварыства беларускай школы.

У 1922 годзе аднавіў дзейнасць Беларускі грамадзянскі сход (БГС), ён увайшоў у часовы ўрад, які падрыхтаваў агульны сход БГС 16 ліпеня 1922 года. На гэтым сходзе была выбрана Рада старшынёў, куды увайшоў Фабіян Ярэміч, Браніслаў Тарашкевіч, Уладзіслаў Самойла, Гасан Канапацкі і інш.

У сувязі з выбарамі ў сойм у 1922 годзе Беларускі цэнтральны выбарчы камітэт пропанаваў кандыдатамі ў Польскі сойм са спісам нацыянальных меншасцяў Ф. Ярэміча і іншых. Па выніках выбараў у Польскі парламент трапілі 11

Да 120-годдзя Фабіяна Ярэміча

Фабіян Ярэміч адзін з самых вядомых беларускіх грамадскіх і палітычных дзеячаў міжваенна-га часу ў Заходній Беларусі. Нарадзіўся ён у сялянскай сям'і 20 студзеня 1891 года ў вёсцы Дуляўцы каля Ваўкавыска. Скончыў мясцовую царкоўна-приходскую школу і пайшоў шукаць працу. Маці па-

мерла, а бацька ажаніўся другі раз і меў вялікую сям'ю.

Фабіян апінуўся ў Гарадні, дзе знайшоў працу па ўсталяванні тэлефоннай сувязі і электрычнага аbstаліяўніцтва. Атрымаўшы добрая навыкі па професіі ён пераехаў у Пецярбург, дзе здаў экзамены за 4 класы і паступіў вучыцца ў электратэхнічную вучэльню, якую закончыў у 1912 годзе і атрымаў працу на піцерскай тэлефоннай станцыі ў якасці старэйшага назіральніка. Там і працеваў да 1917 года, а пад час рэвалюцыі пераехаў у Вільню, адкуль была яго жонка.

У Вільні працеваў па спецыяльнасці – займеў пасаду начальніка тэлефонна-тэлеграфнай станцыі. Там жа, у Вільні, уключыўшы ў беларускі нацыянальны рух, які тут бурліў. У снежні 1917 г. Фабіян удзельнічаў у I Усебеларускім з'ездзе ў Менску, у 1918-1921 г. дзейнічаў у Радзе БНР, а ў 1919 г. яго абраў старшынём Беларускага нацыянальнага камітэта. Ён удзельнічаў у Беларускім з'ездзе Віленшчыны і Гарадзеншчыны ў чэрвені 1919 г., увайшоў у Цэнтральную Беларускую раду Віленшчыны і Гарадзеншчыны. Быў сябрам Таварыства беларускай школы.

У 1922 годзе аднавіў дзейнасць Беларускі грамадзянскі сход (БГС), ён увайшоў у часовы ўрад, які падрыхтаваў агульны сход БГС 16 ліпеня 1922 года. На гэтым сходзе была выбрана Рада старшынёў,

куды увайшоў Фабіян Ярэміч, Браніслаў Тарашкевіч, Уладзіслаў Самойла, Гасан Канапацкі і інш. У сувязі з выбарамі ў сойм у 1922 годзе Беларускі цэнтральны выбарчы камітэт пропанаваў кандыдатамі ў Польскі сойм са спісам нацыянальных меншасцяў Ф. Ярэміча і іншых. Па выніках выбараў у Польскі парламент трапілі 11

Радаслаў Астроўскі, Фабіян Ярэміч, Васіль Рагуля

беларускіх паслоў і 3 сенатары. Яны стварылі ў парламенце Беларускі клуб, якім кіраваў Браніслаў Тарашкевіч. Прайда, то, што чакалі беларускія працадаўнікі ад польскага ўраду, не здзейнілася, але Ярэміч, Васіль Рагуля і іншыя рашуча сталі на незалежніцкі грунт, адстойвалі права беларусаў на адукацыю, развіццё сваёй культуры, адстойвалі права чалавека.

Ярэміч пастаянна выступаў у камісіях ды пленарных паседжаннях сойму, дзе гаварыў аб злоўживаннях польскай адміністрацыі на ўсходніх краесах, адстойвалі права беларускага школьніцтва, патрабаванні сялян, выступаў супраць палацізацыі насельніцтва, касцёлаў, дабіваўся дазволу на беларускі друк.

Так ён працеваў у Польскім сойме 3 кадэнцыі з 1922 па 1935 г. У гады працы ў сойме ён пачаў выдаваць "Сялянскую ніву" (2 разы на тыдзень), разам з кс. Адамам Станкевічам заснаваў у Вільні ў 1926 годзе Беларускі інстытут гаспадаркі і культуры, быў адным з заснавальнікаў беларускай друкарні імя Францішка Скарыны. Да гэтай працы далучыліся кс. Адам Станкевіч, кс. Вінцук Гадлеўскі – змагар за беларускую мову ў каталіцкім касцёле на Беларусі, кс. Андрэй Цікота і інш.

Асабліва шмат было зроблена Фабіянам Ярэмічам у 30-я гады, калі пасля дзяржаўнага перавароту да ўлады прыйшоў Пільсусдскі і калі пачаўся шырокамасштабны пераслед беларускіх арганізацый, школьніцтва, інтэлігэнцыі і г.д. Ярэміч, як мог, адстойвалі права беларускага насельніцтва, ён смела гаварыў пра здзекі ўладаў, якія давялі да ліквідацыі беларускай арганізацыі, праводзяць рэпресіі супраць беларускай інтэлігэнцыі.

У 1935 годзе пасля выбараў у польскім парламенце ўжо не было ніводнага беларуса, арганізацыі беларускіх

так сталася, што Фабіян Ярэміч – ведамы ў свой час працадаўнік беларускага народу, змагар за яго права і годнасць, пакутнік і верны сын Беларусі, цяпер малавядомы і мала звестак пра яго дзейнасць захавалася. Сябры і паплечнікі даўно адышлі, і толькі на старонках газет у архівах можна сустрэць ягоныя выступленні і прамовы.

Віленская таварыства

палітвізня і ссыльных ужо

даўно збірае звесткі пра бела-

рускіх герояў і змагароў, дзея-

чоў, якія жылі і дзейнічалі на

Віленшчыне і знаёміць з імі

беларускую грамадскасць.

Павел Саўчанка,

г. Вільня.

ва ўпраўленне архітэктуры.

Вынік абмеркавання быў адназначным: неабходна адмовіць любым ініцыятывам па новым будаўніцтве на разгляданай пляцоўцы на карысць аднаўлення помніка архітэктуры - касцёла езуітаў.

14 снежня 2010 г. адбылося выніковае пасяджэнне рабочай групы па правядзенні грамадскага абмеркавання ініцыятывы СЗАТ "Сервалюкс" па ўзвядзенні адмініст-

тыўшыц ансамбль Тэатральнай плошчы як па зневінім выглядае, так і па функцыянальным прызначэнні. Каля ж на аднаўленне помнікаў архітэктурнай спадчыны Магілёва пакуль ніяма сродкаў, найлепшым варыянтам застаецца захаваць статус-кво і пакінуць гэтае пытанне наступным пакаленням магілёўцаў.

На выніках пасяджэння рабочай групы быў складзены пратакол, які ўтрымліваў мер-

помнікаў распрацоўваеца праект па аднаўленні касцёла Св. Ксаверыя, які ў хуткім часе будзе прадстаўлены ў Магілёўскіх гарыканкамах.

Юрась Каласоўскі.

На здымках: 1. Алег Дзячкоў выступае на пасяджэнні рабочай групы. 2. Колішні касцёл Святога Ксаверыя ў Магілёве.

Рэдактар Станіслаў Вацлававіч Суднік

Рэдакцыйная калегія:

Юрась Бабіч, Вольга Іпатава,
Юрась Каласоўскі, Ірына Марачкіна,
Леакадзія Мілаш, Алесь Петрашкевіч,
Аляксей Пяткевіч, Уладзімір Содаль,
Станіслав Суднік, Павел Сцяцко,
Алег Трусаў.

Аўтары цалкам адказныя за падбор і дакладнасць прыведзенай інфармацыі

Газета надрукавана ў Лідскай друкарні.

231300, г. Ліда, вул. Ленінская, 23.

Газета падпісана да друку 21.02.2011 г. у 10.00. Замова № 233.

Аб'ём 1 друкаваны аркуш. Наклад 2000 асобнікаў.

Падпісны індэкс: 63865.

Кошт падпіскі: 1 мес.- 2130 руб., 3 мес.- 6390 руб.

Кошт у розніце: па дамоўленасці.

Заснавальнік:
ТБМ імя Францішка Скарыны.

Пасведчанне аб реєстрацыі № 908 ад
18 снежня 2009 г. выдаўнена Міністэрствам
інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Адрас рэдакцыі:

231293, Лідскі р-н, в. Даліна.
Адрас для паштовых адпраўленняў:
231282, г. Ліда-2, п/с 7.

E-mail: naszaslowa@tut.by